

BÜLTEN

ULUSLARARASI
AF ÖRGÜTÜ

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ ÜYE VE DESTEKÇİLERİ İÇİN
2021/2

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ 60 YAŞINDA!

ULUSLARARASI
AF ÖRGÜTÜ

BÜLTEN

İLETİŞİME GEÇİN

amnesty.org.tr

bulten@amnesty.org.tr

+ (90) 212 361 62 17

BİZE KATILIN

bit.ly/aforgutu

twitter.com/aforgutu

[instagram.com/aforgutu](https://www.instagram.com/aforgutu)

Dergi Adı: Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi İktisadi İşletmesi Bülteni
İmtiyaz Sahibinin adı: Ece Ünver Mataracı
Sorumlu Yazı İşleri Müdürünün Adı: Necmettin Tuğkan Gündoğdu
Editör: Fatma Yörür
Çeviri Editörü: Dila Keleş
Fotoğraf Editörü: Fırat Doğan
Tasarım/Uygulama: Altuğ Çavuşoğlu
Kapak Görseli: © Amnesty International - Lauren Murphy

Yönetim Yeri, Adresi: Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi İktisadi İşletmesi
Hacımimi Mah. Kemeraltı Cad. No:31 Adahan Kat:2
Karaköy Beyoğlu/İSTANBUL
Basım Yapanın Adı ve Adresi: Hilmi Celhunz, Format Matbaacılık San. ve Tic. Ltd.
Yeşilce Mahallesi Girne Caddesi Dumanlı Sokak No:2 4.Levent
Kağıthane/İSTANBUL Tel: +90 212 280 98 54
Basım Tarihi: Ağustos 2021
Yayın Türü: Yerel süreli yayın, dört ayda bir yayımlanır

DÜNYA GENELİNDEN İYİ HABERLER

6-7

SOKAKLAR İSTANBUL SÖZLEŞMESİNİ GERİ ÇAĞIRDI

8-9

PEGASUS: CEBİNİZDEKİ CASUS

10-11

PANDEMİDE MÜLTECİLER

12-13

#BİRLİKTERENGARENK

14-15

SİNCAN'DA MÜSLÜMANLARA YÖNELİK BASKILAR

16-17

FAFT SİVİL TOPLUMLU NASIL ETKİLİYOR?

18-19

DAVA GÖZLEM

20-21

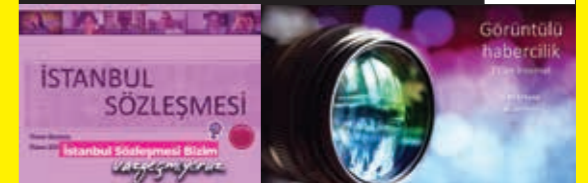
AKTİVİZM VE ETKİNLİKLER

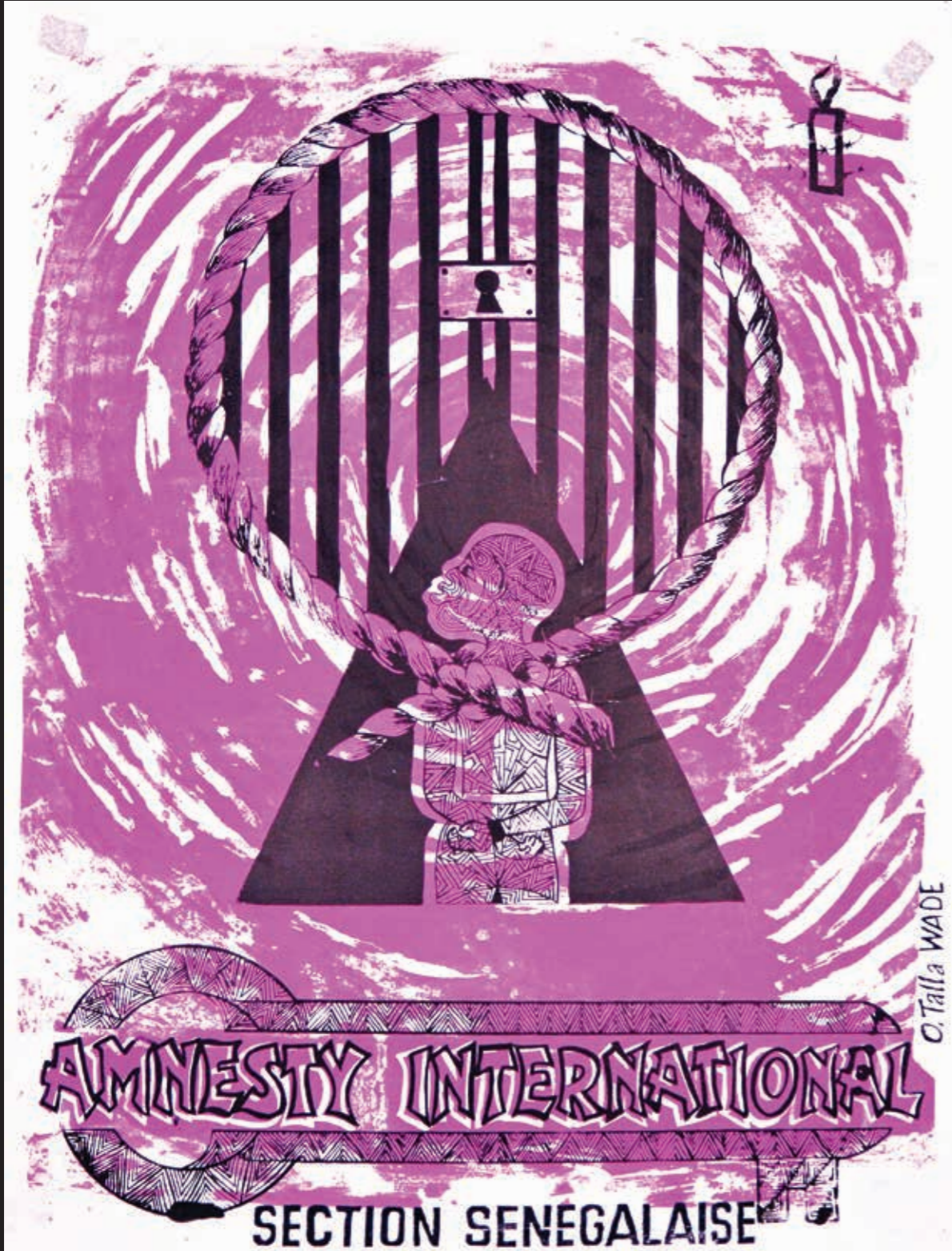
22-23

İNSAN HAKLARI EĞİTİM FAALİYETLERİ

24-25

Uluslararası Af Örgütü Senegal Şubesi tarafından tasarlanan poster, bir mahkumu boynuna bağlı bir ipe parmaklıklar ardında gösteriyor. Çizim bir anahtar deliği oluşturuyor ve bir anahtarın içinde Uluslararası Af Örgütü yazıyor. Çizim: O. Talla Wade, 1990.

HERKESE MERHABA,

2020'de COVID-19 küresel bir pandemiye yol açtı ve tüm dünyayı yerinden oynattı.

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi olarak, COVID-19'un başladığı bugünden beri Türkiye ve dünyadaki insan hakları ihlallerini gündeme getirmek için aralıksız çalıştık.

COVID19'un yarattığı koşullar nedeniyle Mart 2020 tarihinde gerçekleştirmemiz gereken 10'uncu Olağan Genel Kurulumuz, başta hepimizin sağlığı için alınan organizasyonel önlemler, ardından da koronavirüs önlemleri kapsamında yayımlanan genelgelerle tekrar tekrar ertelendi. Yürürlükteki mevzuat gereğince, fiziki olarak gerçekleştirmemiz gereken bu toplantımızın en önemli gündemi zorunlu organlarda görev alacak olan üyelerimizin seçilmeseydi.

Nihayet 2021 Mart ayında ilk genel kurulumuzu gerçekleştirdik ancak burada yeterli sayıya ulaşamadık ve tekrar başlayan kısıtlamalarla birlikte ikinci toplantımızı 26 Haziran 2021 Cumartesi günü yaptık.

Uzun bir aralıktan sonra zorlu koşullar altında üyelerimizle bir araya gelmek hepimize büyük bir moral oldu. Zorunlu organlarımızda görev alacak üyelerimiz seçildi. Yaza yeni ve taze bir başlangıçla "merhaba" dedik.

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi adına 2021 ve 2022 yıllarında görev alacak üyelerimize hoşgeldiniz derken, 2018-2021 tarihleri arasında zorunlu organlarımızda görev almış tüm üyelerimize tekrar çok teşekkür ediyoruz.

Yeni dönemde Yönetim, Denetleme ve Disiplin Kurulları ve Sosyal Denetçi olarak görev alacak üyelerimizin listesi aşağıda yer almaktadır. Birlikte güçlüyüz.

Yönetim Kurulu Asil: Nilhan Gündüzlü, Selma Kanbur Yılmaz, Reyda Ergüm Umuroğlu, Necmettin Tuğkan Gündoğdu, Dilan Taşdemir, Kerem Dikmen, Zela Sadak
Denetim Kurulu Asil: Nuran Ulutaş, Emre Yetim, Abdülmenaf Gür
Disiplin Kurulu Asil: Atilla Saatçioğlu, Hangül Özbey, Zana Aksu
Sosyal Denetçi Asil: Müzeyyen Nergiz

Sevgilerle,

Ece Ünver

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi Direktörü

ULUSLARARASI
AF ÖRGÜTÜ

DÜNYA GENELİNDEN İYİ HABERLER

İREM CELEN

Yönetici Asistanı

Uluslararası Af Örgütü Türkiye

1 SOMALİ: HUKUKSUZ ŞEKİLDE TUTUKLANAN GAZETECİ SERBEST BIRAKILDI

Bağımsız gazeteci Kilwe Adan Farah, 22 Mart'ta Cumhurbaşkanlığı affıyla serbest bırakıldı. Kilwe, hükümete karşı protestoları takip ettiği için Aralık 2020'den bu yana gözaltında tutuluyordu. "Yalan haber yapmak, milleti ve devleti küçük düşürmek" de dahil olmak üzere adil olmayan bir şekilde beş ayrı suçtan yargılandı. 3 Mart'ta, mahkemenin iddiaları kanıtlayacak hiçbir delil sunulmadığı belirtilmesine rağmen, askeri mahkeme tarafından üç yıl hapis cezasına çarptırıldı. Kilwe, şu an özgür olduğu için mutluyuz ancak aleyhinde devam eden asılsız suçlamalar düşürülmeli ve asla gözaltına alınmamalıdır. Davalar için önemli bir emsal teşkil edebilir" açıklamasında bulundu.

2 BURUNDİ: 4 GAZETECİ, CUMHURBAŞKANLIĞI AFFIYLA SERBEST BIRAKILDI

14 aydır hukuka aykırı olarak tutuklu bulunan Burundili dört gazeteci Agnès Ndirubusa, Christine Kamikazi, Egide Harerimana ve Térrence Mpozenzi 24 Aralık 2020'de Cumhurbaşkanlığı affıyla serbest bırakıldı.

3 FAS: İNSAN HAKLARI SAVUNUCUSU SERBEST BIRAKILDI

İnsan hakları savunucusu Maati Monjib, 23 Mart'ta şartlı tahliyeyle serbest bırakıldı. Maati Monjib, uluslararası medyada, düşünce kuruluşlarında ve akademik forumlarda Fas siyaseti üzerine önde gelen akademik yorumcularındandır ve Fas makamlarının insan hakları ihlalleri hakkında sık sık görüş ve analizler paylaşmaktadır. Kendisine ve ailesine karşı kara para aklama ve zimmete para geçirme suçlamalarıyla 7 Ekim 2020'de soruşturma açıldı ve 29 Aralık 2020'de Rabat'taki bir restoranda keyfi olarak tutuklandı. Suçlamalar devam ediyor ve henüz bir duruşma tarihi açıklanmadı. Rabat tutuklu iken, kendisine veya avukatlarına duruşma hakkında önceden bilgi vermeksizin, 2015 yılına dayanan bir dava nedeniyle bir yıl hapis cezası verildi. Yetkililer, Monjib aleyhindeki tüm suçlamaları düşürmeli. Uluslararası Af Örgütü dosyayı yakından izliyor.

Dört gazeteci 22 Ekim 2019'da güvenlik güçleri ile silahlı bir grup arasındaki çatışmaları haber yapmak için Bubanza eyaletine gittiklerinde tutuklandı. Uluslararası Af Örgütü'nün kampanyası ve diğer ulusal, bölgesel ve uluslararası örgütlerin eylemleri ile dört gazeteci için cumhurbaşkanlığı affı kararı çıkarıldı. Serbest bırakılmaları için çağrımızda bize katılan herkese teşekkür ediyoruz ve bir kez daha #GazetecilikSuçDeğildir diyoruz.

4 PAKİSTAN: "KÜFÜR" İÇEREN METİNLER NEDENİYLE ÖLÜM CEZASINA BERAAT

Lahor mahkemesi, 'küfür içeren mesajlar' göndermekten ölüm cezasına çarptırılan Hristiyan çift Shagufta Kausar ve Shafqat Emmanuel'in beraatine karar verdi. Shagufta ve Shafqat, adlarına kayıtlı bir telefonda 'küfür' mesajları gönderildiği iddiasıyla 2014 yılında

suçlu bulunmuştu. Pakistan yasalarına göre zorunlu olan mahkumiyetlerine ve ölüm cezalarına itiraz etmek için yedi yıl hapse geçirdiler. Küfür yasaları, Pakistan'ın din veya inanç özgürlüğü ve fikir ve ifade özgürlüğü de dahil olmak üzere insan haklarına saygı duyma ve bunları koruma konusundaki uluslararası yasal yükümlülüklerini ihlal ediyor. Uluslararası Af Örgütü Güney Asya Direktör Yardımcısı Dinushika Dissanayake, Lahor Yüksek Mahkemesi'nin 2014 yılında 'küfür' içeren metinler göndermek' suçundan, ölüm cezasına çarptırılan çiftin beraat kararına yanıt olarak şunları söyledi:

"Bugünün kararı, her şeyden önce mahkum edilmemesi veya ölüm cezasına çarptırılmaması gereken bir çiftin yedi yıl süren çilesine son veriyor. 'Küfür' davaları genellikle adil yargılamayı imkansız kılan ortamlarda çürük kanıtlara dayanır. Bu dava ne yazık ki 'küfür' ile suçlananların rutin olarak karşı karşıya kaldıkları taciz, yıldırma ve saldırıların simgesidir ve yasayı yürürlükten kaldırmanın acil ihtiyacını vurgulamaktadır. Bir sonraki adım, Pakistan'ın zaten kuşatılmış azınlıkların hedef almak için uzun süredir kullanılan küfür yasalarını hızla yürürlükten kaldırmak olmalıdır."

5 SLOVENYA: ONAY OLMADAN CİNSEL İLİŞKİ TECAVÜZDÜR

Slovenya Parlamentosu ülkenin ceza kanununda tarihi bir karara imza attı ve "onay olmadan cinsel ilişkinin tecavüz olduğunu" kabul etti. Uluslararası Af Örgütü'nün Avrupa Direktörü Nils Muižnieks, "Bu, Slovenya'daki kadınlar için tarihi bir zafer ve kültür, tutum ve davranışları değiştirme yolunda önemli bir adımdır. Bu kadınların yıllarca süren kampanyalarının bir sonucudur" dedi.

Bölgede giderek daha fazla ülkenin tecavüzün yasal tanımlarını değiştirmesiyle birlikte olumlu gelişmeler oluyor. Slovenya, Avrupa'da onay olmadan cinsel ilişkinin tecavüz olduğunu kabul eden 13. ülke oldu. "Tecavüze ve zararlı toplumsal cinsiyet klişelerine karşı köklü tutumlara meydan okumak için hala yapılacak çok iş var" diyor Muižnieks, "Yine de bugün kutlama zamanı" dedi.

6 SRİ LANKA: GÖÇMEN KADIN İŞÇİLER, SRİ LANKA'YA GERİ DÖNDÜ

Suudi Arabistan'ın Riyad kentinde 18 ay gözaltında tutulan 41 Sri Lankalı göçmen kadın Sri Lanka'ya geri gönderildi. Sri Lanka Dışişleri Bakanlığı ve ardından Uluslararası Af Örgütü de kadınların Sri Lanka'ya dönüşlerini bağımsız olarak doğruladı. Uluslararası Af Örgütü bir basın açıklaması yayınladıktan ve acil eylem çağrısı yaptıktan sonra, Sri Lanka'daki birkaç medya kuruluşu, haberi gündeme taşıdı. Kadınların durumuna yönelik bu ulusal ve uluslararası ilginin, hükümet

temsilcilerini, göçmen kadın işçilerin kritik durumuyla ilgilenmeye ittiği düşünülüyor. Evine dönen göçmen kadınlardan biri, "Hükümetin dikkatini çekmemize yardımcı olarak, sorunumuzu gündeme getirdiği için Uluslararası Af Örgütü'ne müteşekkirim" dedi. Sri Lanka Dışişleri Bakanlığı, Nisan 2021'den bu yana geri dönüş girişiminin bir parçası olarak, Suudi Arabistan'ın çeşitli yerlerinde 49'u kadın olmak üzere yaklaşık 180 kişinin ülkelerine geri döndüklerini açıkladı.

7 GÜNEY AFRIKA: POPI VE BONGEKA CİNAYETİNİN ARAŞTIRMASINDA İLERLEME

Popi Qwabe ve Bongeka Phungula kadın cinayetini bir önceki bültende sizlerle paylaşmıştık. İki arkadaş, bir akşam bir taksiye seslendiler. Sonrasında ise iki kadından bir daha haber alınmadı. İki arkadaş vurularak öldürülmüş ve

bedenleri yolun kenarına atılmıştı. Ayrıca, tecavüze maruz kalmış olabilirlerdi. Aile, polisin cinayeti gerektiği gibi soruşturmadığını düşünüyordu. İçinde iki genç kadına ait kan izleri ve eşyaların olduğu bir taksi bulundu. Kan izleri incelendi, ancak adli tıp kurumu sonuçları hiçbir zaman açıklamadı. Aileler, polisin parmak izi aramadığını ve iki kadının cep telefonlarının incelenmediğini söyledi. İki taksi şoförü gözaltına alınmıştı. Bu kişilerin üzerinden kadınlara ait cep telefonu ve ruj gibi bazı eşyalar çıktı. Bu eşyaların taksidi bulduklarını iddia ettiler. Buna rağmen polis, delil yetersizliği

gereğiyle onları serbest bıraktı ve dava, soruşturmanın devam etmesi şartıyla geri çekildi. Cinayetin üzerinden geçen üç yıl içinde ise kapsamlı bir soruşturma yürütülmedi. Mayıs 2021'de Uluslararası Af Örgütü, Güney Afrika Polis Teşkilatı'ndan, Popi ve Bongeka cinayetini araştırdıklarını ve davayı kovuşturma için Ulusal Kovuşturma Otoritesine havale ettiklerini doğrulayan bir geri bildirim aldı. Bu, bizi Popi, Bongeka ve aileleri için adaletle bir adım daha yaklaştıracak umduğumuz büyük bir gelişme.

SOKAKLAR İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'Nİ GERİ ÇAĞIRDI:

VAZGEÇMİYORUZ!

KADIKÖY, DENİZLİ, TAKSİM... ANKARA, MALATYA, MALTEPE, İZMİR, VAN...

KADINLAR SOKAKTAYDI. "İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NDEN VAZGEÇMİYORUZ" DEDİLER.

Uluslararası Af Örgütü kampanyalarımızda bizler 2020 yılında önce "İstanbul Sözleşmesi'ni Uygula" dedik. Ancak 20 Mart 2021 tarihinde yayımlanan bir Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile İstanbul Sözleşmesi tek taraflı olarak feshedildi. Sözleşmeden çekilme biçimi itibarıyla da derin tartışmalara neden olan karar sonucunda İstanbul Sözleşmesi 1 Temmuz 2021 tarihi itibarıyla Türkiye'de resmen yürürlükten kalkmış oldu.

Yine güçlü bir biçimde haykırdık, "İstanbul Sözleşmesi'nden Vazgeçmiyoruz" dedik.

Kadınlar Kadıköy'den Van'a sokaklara dökülüp tepkilerini, taleplerini haykırdılar.

Sözleşmeye taraf ülkelerden tepki yağdı. Dünyanın dört bir yanından kadınlar Türkiye'deki hemcinslerine destek mesajları yolladı.

Bu direnişin en temel nedeni, İstanbul Sözleşmesi'nin kadınlara ve LGBTI+'lara sağladığı zırh ve güçtü. Nasıl mı? Bıkmadan bir kez daha anlatalım. Çünkü İstanbul Sözleşmesi'nden Vazgeçmiyoruz!

İstanbul Sözleşmesi kadınlara yönelik şiddet ve ev içi şiddetle mücadele etmek için oluşturulan en kapsamlı uluslararası sözleşmedir. 2011 yılında imzaya açılan ve bugün itibarıyla 45 ülke ve Avrupa Birliği tarafından imzalanan sözleşme önleme, koruma, kovuşturma ve bütüncül politikalar bakımından hayati önemde bir çerçeve sunar.

1 Temmuz itibarıyla, sözleşmenin ilk imzacısı olan Türkiye, sözleşmeden çekilen ilk ülke olarak tarihe geçti. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, kadınlara yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadele hakkındaki çığır açıcı sözleşmeden çıkma kararını alması, ilk kez Avrupa Konseyi üyesi bir ülkenin uluslararası bir insan hakları sözleşmesinden çekilmesi olarak da tarihe geçti.

Kadına yönelik şiddet sınır, sınıf tanımıyor. Dünyanın pek çok yerinde bir insan hakları sorunu olarak karşımıza çıkıyor. Bunun en temel nedeni ise, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin son derece yaygın olduğu bir dünyada yaşıyor olmamız. Gerek mikro ölçekte gerek makro ölçekte olsun şiddet, genellikle güç sahibi kişi tarafından hiyerarşinin daha altında gördüğü kişiye karşı gücünü ve kontrolünü göstermek için stratejik olarak kullanılıyor. Bu fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet olarak farklı şekillerde kendini gösteriyor. Bu bağlamda

İstanbul Sözleşmesi de tarihsel ve sistematik olarak süregelen toplumsal cinsiyet eşitsizliğini, kadına yönelik şiddetin en temel nedeni olarak görür ve mücadelenin kalıcılığı için devletlere toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik birtakım yükümlülükler getirir.

İstanbul Sözleşmesi'nin ülkelerde uygulanmasını izleme noktasında denetim organı olan GREVIO'nun Türkiye raporlarıyla birlikte kadın hakları örgütleri tarafından hazırlanmış olan raporlar, kadınlara yönelik şiddeti ortadan kaldırmak üzere alınan tedbirlerin yetersizliğini, yasal düzenlemelerde ve politikadaki eksiklikleri gösteriyordu. Uzmanlar, yargı verilerinin olmayışının altını çizdi. Kadına yönelik şiddete ilişkin mahkeme dosyalarında cinsiyetçi önyargıların ve mağduru suçlamanın taktire bağlı indirime yol açtığı konusunda endişelerini dile getirdi. Cezasızlığın sürekli hale gelmiş olmasından da söz etti. Türkiye'nin kadına yönelik şiddetle mücadele etmek için önleme, koruma, kovuşturma ve bütüncül politikalar bakımından çok daha yoğun bir çaba ortaya koyması gerektiğini ifade etti. GREVIO sivil toplum kuruluşlarına yönelik, özellikle de İstanbul Sözleşmesi'ni ve onun ilkelerini destekleyen bağımsız kadın örgütlerine yönelik giderek artan kısıtlayıcı koşullar nedeniyle endişe duyduğunu belirtti.

Tam da bu noktada bağımsız kadın örgütleri ve kadın hakları aktivistlerinin talepleri, İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanmasıydı. Sığınakların sayısının artması ve koşullarının iyileştirilmesinden, kriz merkezlerinin ve şiddet hatlarının kurulmasına kadar pek çok talep ise halen burada ve güncelliğini koruyor. Tüm bu kaynakları referans aldığımızda, ne yazık ki Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesini uygulamakta başarısız olduğunu söylemek mümkün. Türkiye bu başarısızlığı bir kaçış, sorumluluklardan kaçışla sonlandırdı. Sözleşmeden çıktı.

Yasa yapıcılar ve uygulayıcılar konunun öznelarını dinlemek zorunda; kadınlar doğru uygulanmayan ve en sonunda yürürlükten kaldırılan sözleşmeye çok güçlü bir biçimde sahip çıkıyor.

Kentlerde, sokaklarda yükselen sesi bizler kampanyalarımızla ve sizlerden gelen imzalarla yetkililerin gündemine taşıdık. Yurtdışında ve yurtdışında yürütülen lobi çalışmalarımızla bıkmadan usanmadan Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'ne neden ihtiyaç duyduğunu, kadınların, LGBTI+'ların İstanbul Sözleşmesi'nin uygulanmasını sağlamakta ne kadar kararlı olduğunu anlattık. Sesimiz her defasında çoğaldı, güçlendi.

Yolun sonunda değil başındayız. Kadınların direnci ve kararlılığından ilham alarak, İstanbul Sözleşmesi'ne sahip çıkmaya, sözleşmenin yeniden imzalanıp, uygulanması için çalışmaya devam edeceğiz.

Çünkü İstanbul Sözleşmesi'nden Vazgeçmiyoruz!

PEGASUS: CEBİNİZDEKİ CASUS İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARI VE GAZETECİLER DEVLETLERİN HEDEFİNDE

TARIK BEYHAN

Kampanyalar ve İletişim Direktörü
Uluslararası Af Örgütü Türkiye

18 Temmuz 2021 günü dünyanın farklı yerlerindeki 17 medya kuruluşu sansasyonel bir dosya yayınladı. İsrail merkezli NSO Group adlı şirket tarafından üretilen Pegasus casus yazılımının hedef aldığı 50 binden fazla kişinin telefon numaralarını içeren liste tüm dünyada gündem oldu.

2018 yılında Uluslararası Af Örgütü tarafından yapılan bir araştırma ile NSO'nun ürünlerinin insan hakları savunucularını ve aktivistleri hedef aldığı ortaya çıkarılmıştı. O tarihten beri Uluslararası Af Örgütü'nün gündemde tutmaya devam ettiği Pegasus casus yazılımının çoğunlukla otoriter hükümetler tarafından kullanıldığı tespit edilmişti.

2021'de Pegasus casus yazılımının müşterisi olan hükümetler tarafından 2016'dan beri hedef alınan kişilerin telefon numaralarını içeren bir listenin sızması sonucu başlatılan projede Uluslararası Af Örgütü hedef alınan kişilerin cep telefonlarının teknik incelemesini gerçekleştirme görevini üstlendi. Uluslararası Af Örgütü ve Forbidden Stories ortaklığında 'Pegasus Projesi' adı altında yürütülen çalışma NSO'nun hak ihlallerini devam ettirdiğini ortaya koydu.

PEGASUS NEDİR?

Pegasus, İsrail merkezli NSO Group tarafından üretilen bir casus yazılımdır. Casus yazılımlar, bulaştıkları cihazlardan cihaz sahibinin bilgisi dışında bilgi toplayarak başka bir kişiye aktarmayı amaçlayan kötü amaçlı yazılımlardır. Dünyada çok fazla casus yazılım bulunmasına rağmen hem işletim sistemlerinin kendi güvenlik önlemleri hem de anti-virüs firmaları tarafından üretilen yazılımlar bu tarz kötü amaçlı yazılımların çoğunu engelleyebilmektedir.

Bu güvenlik önlemlerini aşmak isteyenler, daha karmaşık ve gelişmiş yöntemler

kullanmak zorundadır. Tam da bu nedenle, dünyanın çeşitli yerlerindeki yazılım şirketleri, bu önlemleri aşmak için kolay tespit edilemeyen üst düzey casus yazılımlar üretiliyor. Özel hayatın gizliliğini ihlal eden bu yazılımlar, uluslararası standartlar gereği yasal olarak sadece istihbarat servisleri gibi hükümet organlarına ve sadece suçla mücadele amacı doğrultusunda kısıtlı bir süre için, son yöntemlerden biri olarak kullanılmak üzere ve çoğunlukla devletlerin izniyle satılabilir. Pegasus, bu amaçla üretilen yazılımlardan sadece bir tanesi. Fakat yaptığımız araştırmalar, Pegasus'un insan hakları savunucuları ve gazetecileri hedef aldığını, suçla mücadele etmek amacının ötesinde muhalifleri sindirmeyi amaçladığını ve yazılımın üreticisinin de bunun farkında olduğunu gösteriyor.

PEGASUS NASIL BULAŞIYOR?

İstihbarat servislerinin hedef aldığı kişilerden 'telekulak' adı verilen telefon görüşmelerini dinleme yoluyla bilgi edinmesi artık pek mümkün değil. Şifreleme yöntemlerinin gelişmesi ve yaygınlaşması, çok sayıda iletişim uygulamasının varlığı ve hedefin devletin yetki alanı dışında bulunabilmesi gibi nedenlerle gözetim altına alınamayan kişilerin bilgilerini ele geçirmek için casus yazılımlar kullanılıyor.

Pegasus gibi casus yazılımların en önemli özelliği ise tespit edilmesinin zorluğu ve telefona tam erişim sağlamasıdır. Bu sayede, yazılımların güvenlik önlemleri anlamsızlaşıyor ve telefon aracılığıyla yapılan her türlü işlem, görüşme ve yazışma ele geçirilebiliyor. Pegasus aynı zamanda Android, Blackberry, iOS ve Symbian işletim

sistemi kullanan cihazların hepsine erişebiliyor. Cihaza bulaştığının ortaya çıkmasını engellemek için kendi kendini yok etme özelliğine de sahip olan Pegasus en az üç yöntem ile bulaşıyor.

Hedef kullanıcının hiçbir şey yapmasını gerektirmeyen OTA (Over the Air) yönteminde, kullanıcının cihazına gönderilen bir 'push' mesajı ile yazılım cihaza sessiz sedasız yüklenebiliyor. Bu yöntem, işletim sistemlerinin ve yüklü uygulamaların açığa çıkmamış güvenlik açıklarının istismar edilmesine dayanıyor. 'Sıfır tık' da denen bu yöntemi kullanabildiği bilinen tek casus yazılım şimdilik Pegasus.

İkinci yöntem olan ESEM (Gelişmiş Sosyal Mühendislik Mesajı), ilk yöntemin işe yaramadığı durumlarda tercih ediliyor. Bu yöntemde SMS, e-posta veya bir anlık mesajlaşma uygulaması yoluyla hedef kullanıcıyı linke tıklamaya ikna etmeyi amaçlayan bir mesaj gönderiliyor. Bu yolla da casus yazılım gizlice yüklenebiliyor. Her iki yöntem de kullanıcının telefon numarasının veya e-posta adresinin bilinmesi yoluyla kullanılabilir.

Üçüncü yöntem ise kullanıcının cihazına yakın olmayı gerektiriyor. Bu yöntemde telefon numarası bilinmeyen hedef kullanıcının yakınındaki baz istasyonu veya baz istasyonunda yetki edinilemiyorsa baz istasyonunu taklit eden 'stingray' cihazları aracılığıyla kullanıcıya Pegasus bulaştırılabilir.

Yaptığımız araştırmaların sonuçlarına göre Pegasus çok güvenli olduğu düşünülen cihazlar dahil hemen hemen her türlü cihaza bulaşabiliyor. Örneğin iOS 14.6 yüklü iPhone 12'de 'sıfır tık' saldırılarına izin veren birçok açık Temmuz 2021'de kapatıldı. Bu güvenlik yamasının yayınlanması, kullanılan başka açıkların olmadığı anlamına da gelmiyor.

PEGASUS'U HANGİ ÜLKELER KULLANIYOR?

Liste, daha önceki çalışmalarımızda da ortaya çıktığı gibi Azerbaycan, Bahreyn, Macaristan, Hindistan, Endonezya, Kazakistan, Meksika, Fas, Ruanda, Suudi Arabistan, Togo ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin NSO'nun potansiyel müşterileri olduğunu ortaya koydu.

PEGASUS NEDEN SAKINCALI?

NSO bu yazılımı sadece devletlere sattığını ve Pegasus'un suçlulara ve teröristlere karşı kullanıldığını söylüyor. Fakat 3 yıldır yaptığımız tüm araştırmalar NSO'nun bu yazılımı insan hakları savunucuları, gazeteciler ve avukatlara karşı kullanan otoriter hükümetlere sattığını gösteriyor. Cemal Kaşıkçı'nın çevresindeki kişilerin telefonunda da tespit edilen Pegasus, aslında bu yazılımların yargısız infazlara kadar varan birçok insan hakları ihlaline giden yolu da açabileceğini gösteriyor.

NSO bu hukuksuz izlemelerden doğrudan sorumludur. Şirket, önüne defalarca delil konulmasına rağmen teknolojilerinin kötüye kullanımını engellemeye dair herhangi bir önlem almadı. Ayrıca hiçbir zaman müşterilerine destek vermeye devam ettiğini reddetmedi. Yani hak ihlallerine karışan hükümetler ile işbirliğini devam ettirip, kapatılan açıklar yerine yenilerinin istismar edilmesine yardımcı oluyor.

Bu amaçla sürdürdüğümüz kampanyaya destek olarak bu yazılımların hak ihlalleri için kullanılmadığından emin olmamızı sağlayabilirsiniz.

Kampanyaya ulaşmak için: bit.ly/pegasusprojesi

PANDEMİDE MÜLTECİLER: GÜVENCESİZ ÇALIŞMA, AŞILARA ERİŞEMEME, EĞİTİMDEN UZAKLAŞMA...

DAMLA UĞANTAŞ
Kampanyalar Sorumlusu
Uluslararası Af Örgütü Türkiye

COVID-19 pandemisinin tüm dünyanın üzerine örttüğü siyah perde aşılamaya faaliyetlerindeki hızlanma ile aralanmak üzere. Karşılaşılan en büyük küresel krizlerden biri olan pandemi, çoğumuz için geride kalmaya yakın bir seyirde ancak konuşulması gereken asıl konu, bu krizi geride kimseyi bırakmadan nasıl atlatacağımız olmalı. Pandemi, on yıllardır süregelen eşitsizlik ve adaletsizlikleri yakıcı bir biçimde ortaya çıkarttı. Mülteciler, sığınmacılar, göçmenler ve kağıtsızlar eşitsizlik ve adaletsizliklerden ağır ve yıkıcı bir biçimde etkilenenler arasında başı çekiyor. Peki pandemi süreci mülteciler açısından nasıl geçti?

Dünya genelinde göçmen işçiler ve kayıt dışı ekonomide çalışanlar, ihmal edilmiş sağlık sistemleri ve düzensiz ekonomik ve sosyal destek politikaları nedeniyle yüz üstü bırakıldı.

Hijyen koşulları yetersiz kamplarda mahsur kalanların, sınır denetimlerinin artması ile çeşitli noktalarda mahsur kalan grupların, temel ihtiyaç ürünlerine erişimleri kesildi. 1 milyon 400 bin mülteciyle Afrika'da en yüksek sayıda mülteciye ev sahipliği yapan Uganda pandemi başlar başlamaz sınırlarını kapattı ve ülkeye girmek isteyen mültecilere ve sığınmacılara istisnai durum tanımadı. Bunun sonucunda 10 binin üzerinde kişi, Kongo Demokratik Cumhuriyeti sınırında mahsur kaldı. Benzer şekilde Avrupa ülkelerine ulaşmaya çalışan binlerce kişi Bosna-Hersek'te bulunan Una-Sana Kantonu'nda mahsur kaldı.

Avrupa'da polisin karantina denetimleri, çoğunlukla etnik azınlık grupların diğer bölgelere kıyasla daha yüksek oranda yaşadığı yoksul bölgeleri orantısız etkiledi. Anakarta Fransa'nın en yoksul bölgesi olan, ağırlıklı olarak siyahların veya Kuzey Afrika asıllı kişilerin yaşadığı Seine-Saint-Denis'de karantinaya uymama gerekçesiyle kesilen para cezası sayısı, ülkenin geri kalanında kesilen para cezası sayısının üç katıydı.

Yunanistan'da pandemi nedeniyle uygulanan kısıtlamalar çok ciddi hak ihlallerine neden oldu.

Tam bir tecrit anlamına gelen uygulamalar nedeniyle Yunanistan'da kamplarda bulunan kişilerin kamplardan ayrılmasına izin verilmedi. Hastalanan kişilere yönelik bir önlem alınmadığı için salgın kamp koşullarında hızla yayılmaya devam etti. Kamplarda hijyen sağlamaya yönelik hiçbir uygulama yoktu. Suya sınırlı erişimin olması ve yetersiz sayıdaki tuvaletler bu koşulları daha da ağırlaştırdı.

TÜRKİYE'DE DURUM

Göç İdaresi'nin verilerine göre Türkiye'de 3 milyon 678 bin 527 kişi geçici koruma statüsünde bulunuyor. Bunun dışında Afganistan, İran ve Irak'tan gelerek sığınma başvurusunda bulunmuş binlerce mülteci ve belgesiz göçmen yaşamını Türkiye'de sürdürüyor.

Mülteciler açısından Türkiye'nin pandeminin ilk günlerinden bu yana etkili bir politikanın geliştirmediğini söyleyebiliriz. Geri Gönderme Merkezleri'nde kalan mülteciler için toplu yaşam koşullarını da göz önüne alan bir politika geliştirilmedi. Hijyen malzemelerinden eksiklikler vardı. Sağlığa erişimde ciddi sıkıntılar yaşandı.

Türkiye'de yaşayan çalışma yaşındaki Suriyeli mültecilerin sadece yüzde 1.5'inin çalışma izni bulunuyor. Yani, Suriyeli mültecilerin çok büyük bir çoğunluğu kayıt dışı ekonomide çalışmak zorunda kalıyor ya da işsiz durumda bulunuyor. Yine Afganistan, Irak ve İran başta olmak üzere üçüncü ülkelerden gelen mülteciler de pandemi boyunca hiçbir güvenceleri olmadan, hijyen olanaklarından yoksun çalışma koşullarında

çalışmak zorunda bırakıldı.

Sokağa çıkma yasakları gibi uygulamalar, çalıştıklarını belgeleme imkanı olmayan mülteciler için koşulları daha da ağırlaştırdı. Kalabalık evlerde kalan kişilerin hastalanmaları durumunda karantina ortamı oluşturulma imkanı olmadan aynı evdeki kişilerle temas halinde kalmaya devam etti.

Türkiye otoriteleri tarafından şeffaf bir bilgi akışı sağlanmaması da önemli bir sorun noktası oldu. İlk günden bu yana mültecilerin COVID-19 izlemesinin yapıp yapılmadığı, sağlık hizmetlerine erişim konusunda nasıl politikalar geliştirildiği, vaka ve vefat oranları, geri gönderme merkezlerinde bulunan mültecilerin kaçının pozitif çıktığı gibi veriler Sağlık Bakanlığı tarafından da İçişleri Bakanlığı tarafından da paylaşılmadı.

MÜLTECİLERİN AŞIYA ERİŞİMİ

Belgesiz göçmenler, çok sayıda ülke tarafından aşı takvimlerine dahil edilmedi. Aşılamaya yaygınlaşmışken, kayıtsız durumda bulunan kişilerin aşı takviminde yer alıp almayacağı hala bilinmiyor.

Kayıtlı durumda olan kişiler ise önemli bir gelişme olarak, yaş ve çalışma durumu bakımından aşı hakkına sahip diğer Türkiye vatandaşları gibi aşıya erişim hakkına sahipler. Bu şüphesiz önemli bir kazanım ancak bu kişiler dahi uygulamada ciddi sorunlarla karşılaşılıyor. Ayrıca bu konuda ilgili kurumlar tarafından etkin bir bilgilendirme yapılmıyor.

ÇOCUKLARIN EĞİTİME KATILIMI

Mültecilere dair bir diğer önemli konu mülteci çocukların uzaktan eğitime dahil olmakta güçlük çekmesi. Uzaktan eğitim süreci, "dijital uçurum" ve var olan eşitsizlikleri daha da derinleştirdi. John Hopkins Üniversitesi, UNICEF ve Dünya Bankası tarafından yapılan ortak araştırma, pandemide 1.6 milyar çocuğun eğitiminin aksadığını ortaya koyuyor. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği pandemi sürecinde dünyadaki mülteci öğrencilerin yarısının eğitimden koptuğuna işaret ediyor.

Peki Türkiye'de durum ne? Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre, pandemi öncesinde okul çağındaki mülteci çocukların eğitime katılım oranı yüzde 63 olarak belirlendi.

Bu yaklaşık 400 bin mülteci çocuğun eğitimden uzak kaldığını gösteriyor. Pandemi sürecinde bu öğrencilerin çoğu eğitimden koptu ve örgün eğitime dönüle dahi bu çocukların çoğunun okullara dönmeceği öngörüldü. Mülteciler için MEB tarafından hayata geçirilen "Yabancı Öğrenciler Uyum Sınıfları" projesi dil bariyeri konusunda önemli bir adım olarak görülebilir ancak projenin devamlılığına dair soru işaretleri varlığını koruyor.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NDEN ÇEKİLME KARARI

İstanbul Sözleşmesi mülteci ve göçmen kadınların da koruma zırhı idi. Türkiye'de, ikamet statüsü istismarcı partnerlerinin ikamet statüsüne bağlı olan, ev içi şiddetten hayatta kalan göçmen kadınlara, partnerlerinden bağımsız olarak ikamet statüsü verilmesine olanak sağlamak gibi, mülteci ve göçmen kadınlar ve kız çocuklar için spesifik hükümler içeren İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı da mültecileri etkileyen önemli bir başka gelişmeydi.

Sözleşmeden çekilme kararına yönelik protestolarla ilişkili olarak dört İranlı mültecinin gözaltına alınması ve uzun süre geri gönderme merkezinde tutulması mülteciler açısından ciddi bir hak ihlali örneği idi.

KİMSEYİ GERİDE BIRAKMAMAK

Pandemi gibi küresel krizler ancak küresel işbirliği ile çözülebilir. Kimseyi geride bırakma hakkımız yok. İnsan hakları ihlallerinin sona ermesi ve mülteciler gibi kırılgan konumda bulunan grupların korunmasına dair devletler sorumluluk almalıdır.

BİLLBOARDLARDA GÖKKUŞAĞI: BİRLİKTE GÜÇLÜYÜZ

“Farklı renklerimizle bir araya gelmekten onur duyuyoruz. Birbirimize destek olduğumuzda gökkuşağı gibi rengarenk, eşit, özgür ve daha güçlüyüz” diyen altı kuruluş billboardlarda bulundu.

Uluslararası Af Örgütü, **Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı**, Eşit Haklar için İzleme Derneği, **Green Peace**, Hayata Destek, **Change.org**; İstanbul Bebek, İzmir ve Çeşme’de billboardları gökkuşağı renklerine boyadı.

YERYÜZÜ AŞKIN YÜZÜ OLANA DEK, #BİRLİKTERENGARENK!

2015’ten bu yana Türkiye’de Onur Yürüyüşlerinin özgür bir ortamda gerçekleştirilememesi ve gökkuşağı renklerine getirilen sansür, altı sivil toplum kuruluşunu, VMLY&R ile birlikte hazırlanan billboardlarda bir araya getirdi.

SİNCAN'DA MÜSLÜMANLARA YÖNELİK KORKUNÇ BASKILAR, İNSANLIĞA KARŞI SUÇLAR KAPSAMINA GİRİYOR

Çin'in Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde yaşayan Müslüman azınlıklara yönelik baskılar devam ederken Uluslararası Af Örgütü bir rapor yayımladı ve kampanya başlattı. Af Örgütü bu raporla Uygurların, Kazakların ve çoğunluğu Müslüman diğer etnik azınlıkların, **devlet eliyle yürütülen ve insanlığa karşı suçlar kapsamına giren** sistematik toplu kapatmalara, işkenceye ve zulme maruz bırakıldığı açıklandı.

Uluslararası Af Örgütü'nün Kriz Müdahale Birimi, **'Sanki Savaşta Bir Düşman Gibiydik: Çin'in Sincan'daki Müslümanlara Yönelik Toplu Kapatma, İşkence ve Zulüm Uygulamaları'** başlıklı 160 sayfalık raporda, daha önce kamplarda tutulan kişilerden toplanan ve Çin yetkililerinin 2017'den beri bölgenin Müslüman etnik gruplarının dini geleneklerini, kültürel pratiklerini ve yerel dillerini kökten yok etmek için başvurduğu aşırı sert uygulamaların ayrıntılarına yer veren onlarca yeni tanıklığı yayımladı. "Terörle" mücadele kisvesi altında işlenen bu suçlar etnik Uygurları, Kazakları, Hui Müslümanlarını, Kırgızları, Özbekleri ve Tacikleri hedef alıyor.

Çin yetkilileri, Sincan'ın dört bir yanında dünyanın en gelişmiş gözetim sistemlerinden birini kurdu ve "eğitim yoluyla dönüştürme" merkezleri adı altında yüzlerce kamptan (gözetli kampları) oluşan bir ağ oluşturdu. Bu kamplarda işkence ve kötü muamele sistematik biçimde uygulanıyor ve seküler, homojen bir Çin ulusu ve Komünist Parti ideallerini dayatmak için günlük hayat tüm yönleriyle katı bir disiplin altında tutuluyor.

Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri Agnès Callamard konuya ilişkin yaptığı açıklamada, "Çin yetkilileri Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde akıl almaz boyutlarda bir distopik mekan kurdu. Uygurlar, Kazaklar ve

diğer Müslüman azınlıklar, dini ve kültürel kimliklerini yok etmekle tehdit eden insanlığa karşı suçlar ve diğer ciddi insan hakları ihlalleriyle karşı karşıya" dedi. Callamard sözlerini şöyle sürdürdü, "Gözetli kamplarında çok yüksek sayıda kişi beyin yıkama, işkence ve diğer türde alçaltıcı muameleye maruz kalırken milyonlarca kişinin de devasa bir gözetim aygıtının hakimiyetinde korku içinde yaşaması insanlığın vicdanını şoke etmelidir."

Rapor, 2017 başından bu yana Sincan'da çoğunlukla Müslüman etnik azınlıklara mensup çok sayıda insanın keyfi şekilde gözetli alınıldığını belgeliyor. Cezaevlerine gönderilen yüz binlerce kişinin yanı sıra gözetli kamplarına gönderilen yüz binlerce (hatta belki de bir milyon veya daha yüksek sayıda) kişi buna dahil.

Uluslararası Af Örgütü'nün görüştüğü, gözetli kamplarından serbest bırakılan 50'nin üzerinde tanığın tamamı, dini temalı bir resim bulundurmamak veya yurt dışında yaşayan biriyle haberleşmek gibi tamamen hukuka uygun görünen davranışları nedeniyle gözetli alınıldı. 2017 sonlarındaki toplu gözetli katılan hükümete bağlı bir heyet, Uluslararası Af Örgütü'ne, polislin insanları uyardı bulunmaksızın evlerinden aldığını ve yargılama süreci olmadan tutukladığını belirtti.

Uluslararası Af Örgütü'nün görüştüğü, kamplardan hayatta kalan kişilerin birçoğu önce polis merkezlerinde sorgulandı ve kampa gönderilmeden önce biyometrik ve tıbbi bilgileri kaydedildi. Bu kişiler çoğunlukla "kaplan sandalye" adı verilen, vücutlarını acı verici pozisyonlarda tutan, demir ayakların ve kelepçelerin bağlı olduğu çelik sandalyelerde sorgulandı.

Polis merkezlerinde dayak, uykudan yoksun bırakma ve aşırı kalabalık yaygındı. Alınan kişiler sorgu ve sevk sırasında kafalarına başlık geçirildiğini ve zincirlendiklerini bildirdi.

Cezaevine benzeyen gözetli kamplarına girdikleri andan itibaren hayatları olağanüstü bir disiplin altına alındı. Mahremiyet ve özerklikleri yoktu ve sıradan itaatsizlikler nedeniyle (bazen aynı koşu ta kaldıkları kişilerle birlikte

toplu halde olmak üzere) sert biçimde cezalandırıldılar. Kapatılan kişilerin birbirleriyle serbestçe konuşmaları yasaktı ve gardiyanlara ya da diğer yetkililere Mandarin dışında yerel bir dilde yanıt verdiklerinde şiddetli cezalarla karşı karşıya kalıyorlardı. Günlük rutinlerindeki tüm etkinlikler önceden planlanmıştı ve davranışları devamlı olarak gözlemleniyor ve değerlendiriliyordu.

Uluslararası Af Örgütü'nün görüştüğü, gözetli kamplarından serbest bırakılan tüm kişiler işkenceye veya diğer türde kötü muameleye maruz bırakıldı. Her gün insanlık dışına itilmenin kümülatif psikolojik etkilerinin yanı sıra dayak, elektrik şoku, hücre hapsi; yiyecek, su ve uykudan yoksun bırakma, aşırı soğuğa maruz bırakma ve "kaplan sandalye" benzeri işkence araçları dahil çeşitli yöntemlerle hareketlerini kısıtlama gibi fiziksel işkence de buna dahildi. Bazıları 24 saat veya daha uzun süre boyunca "kaplan sandalyede" oturmaya zorlandığını bildirdi.

Sincan'daki Müslümanlar hem kamplarda hem de kampların dışında dünyanın en sıkı biçimde gözetim altında tutulan gruplarından biridir. Sincan'da Müslümanlar özgürce ibadet edemiyor. Onlarca Müslüman kadın ve erkek, Uluslararası Af Örgütü'ne, bölgesel Çin yetkililerinin İslam'a karşı olağanüstü bir düşmanlık sergilediğini söyledi. Temel dini ve kültürel pratikler "aşırı" olarak değerlendiriliyor ve gözetli gerekçesi olarak kullanılıyor.

Uluslararası Af Örgütü'nün görüştüğü kişiler Sincan'ın dört bir yanında camilerin, mescitlerin, mezarlıkların ve diğer dini ve kültürel alanların sistematik olarak yıkıldığını veya başka amaçlarla kullanıma açıldığını anlattı.

Çin hükümeti Sincan'da işlediği uluslararası insan hakları hukuku ihlallerini gizlemek için akıl almaz derecede ileri gitti. Yetkililer olanları anlatan herkesi tehdit ediyor, gözetli alıyor ve kötü muameleye maruz bırakıyor.

Alınan yüz binlerce kişinin akıbeti bilinmiyor. Birçoğu hâlâ kamplarda tutuluyor olabilir. Çin'in resmi verileri 2017'den bu yana Sincan'da hapis cezalarında önemli bir artış olduğunu, uyu görüntüleri ise yeni cezaevi inşaatlarının arttığını gösterirken birçok kişi uzun süreli hapis cezalarına mahkum edildi. Diğerleri ise insanların zorla veya mecburi çalıştırıldıkları yerlere gönderildi.

"Çin gözetli kamplarını derhal kapatmalı, keyfi şekilde bu kamplarda ve cezaevlerinde tutulan kişileri serbest bırakmalı ve Sincan'daki Müslümanlara yönelik sistematik saldırılara son vermelidir" diyor Agnès Callamard sözlerini şöyle sonlandırdı, "Uluslararası toplum bu felakete kesin surette son vermek için sesini yükseltmeli ve birlikte hareket etmelidir. BM uluslararası hukuk suçlarında sorumluluk taşıdığı düşünülen kişilerden hesap sormak amacıyla derhal bağımsız bir soruşturma mekanizması kurmalı ve bölgeye göndermelidir."

KİTLE İMHA SİLAHLARININ YAYILMASININ ÖNLENMESİNE İLİŞKİN KANUN SİVİL TOPLUMU NASIL ETKİLİYOR?

DAMLA KURU

Lobi ve Savunuculuk Sorumlusu
Uluslararası Af Örgütü Türkiye

Türkiye’de son dönemde sivil topluma dönük baskılar, 2020 yılının son günü yürürlüğe giren **7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun** ile derinleşti. Sivil toplumla istişare edilmeden süratle yasalaşan kanun, sivil alanı daraltan, örgütlenme ve ifade özgürlüğü haklarının yanı sıra uluslararası toplumun kabul ettiği adil yargılanma güvencelerini de ihlal eden yeni uygulamalara kapı aralıyor.

7262 SAYILI KANUNU’NA NEDEN İHTİYAÇ DUYULDU?

Mali Eylem Görev Gücü (FATF), küresel kara para aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanını önlemek amacıyla kurulmuş, 37 üye devletten ve iki bölgesel kuruluştan oluşan hükümetler arası bir kuruluştur. Bu amaçla uluslararası düzeyde kabul görmüş 40 standarttan oluşan tavsiyeler yoluyla çalışmalarını yürütmektedir. FATF uluslararası ve bölgesel kuruluşlarla iş birliğinde bu standartların üye devletlerde tam ve etkin bir şekilde uygulanıp uygulanmadığının karşılıklı değerlendirdiği bir denetleme sistemi şeklinde çalışır. Karşılıklı değerlendirme sürecinde, bir ülkenin FATF’in tavsiyelerine uyumu diğer üye devletler tarafından incelenir ve eksikliklerin giderilmesi için amaca yönelik tavsiyeler içeren derinlemesine bir rapor hazırlanır.

Türkiye, FATF’in kâr amacı gütmeyen sektöre dair, terörizmin finansmanı ve potansiyel riskler konusundaki tavsiyesine tam olarak uymadığı yönündeki 2019 yılı değerlendirme raporunu

karşılıklı için bu yasayı hızlıca 2020 senesi sonunda çıkarmıştır. Fakat bu noktada bu kanuna gerekçe gösterilen FATF’in risk temelli yaklaşım prensibine değinmeden geçmemek gerekmektedir. Buna göre:

“Devletler, terörizmin finansmanı konusundaki zafiyetleriyle ilgili olarak; kâr amacı gütmeyen kuruluşlara ilişkin mevcut mevzuat ve düzenlemelerinin ne kadar etkili olduğunu gözden geçirmeli ve gerektiğinde terörizmin finansmanı noktasında, ‘risk altında olduğu tespit edilen’ belirli kâr amacı gütmeyen kuruluş ya da kuruluşlar topluluğuna yönelik amaç odaklı karşı tedbirler almalıdır.”

Sektörün tamamının risk altında olabileceği gibi genel bir endişe, karşı tedbirlerin temeli olamaz. Devletler risk azaltıcı tedbirleri temel hak ve özgürlüklere saygılı olacak şekilde ve uluslararası insan hakları hukuku altındaki yükümlülüklerine uygun bir şekilde uygulamakla yükümlüdür. Kanun, FATF’in tavsiyesinin aksine, kâr amacı gütmeyen kuruluş tanımını çok geniş almakta ve önlemleri, terörizmin finansmanı açısından suistimal edilme riski olduğu tespit edilen kuruluşlarla sınırlamamaktadır.

İNSAN HAKLARI AÇISINDAN KANUN NEREDE DURUYOR?

Ulusal güvenlik yasalarının insan hakları savunucuları, gazeteciler, aktivistler ya da hükümet politikalarını eleştiren kişi ya da kuruluşlara karşı rutin bir şekilde kullanıldığı ülkelerde, terörizmin finansmanını önlemeye yönelik tedbirlerin yaygın ve istenmeyen sonuçlarından biri de sivil toplumun baskı altına alınmasıdır. Kanunun sivil topluma yönelik uygulayacağı yaptırımlardan biri de terör tanımına dayandığı için, fikir vermesi açısından Terörle Mücadele Kanunu’ndaki sıkıntılardan da çok özetle bahsetmek gereklidir. Türkiye’deki Terörle Mücadele Kanunu’nda, “terör” tanımı aşırı derecede geniş ve muğlaktır. Bu tanım, aynı zamanda, uluslararası insan hakları hukukunun gerektirdiği hukuki kesinlik seviyesini de karşılamamaktadır.¹ Türkiye’nin son beş yılda, genel olarak sivil topluma ve özellikle insan hakları savunucularına yönelik baskıları göz önünde bulundurulduğunda ise bu yasanın içerdiği riskler açıktır.

Kanun yeterli açıklık ve kesinlikle kaleme alınmamıştır. Dolayısıyla, Türkiye yetkilileri tarafından kâr amacı gütmeyen kuruluşların meşru faaliyetlerini yürütme kabiliyetlerini sınırlamak için bir mazeret olarak kullanılabilir. Kanun terörizmin finansmanı ile mücadele hedefinin çok ötesine geçmekte ve genel olarak kâr amacı gütmeyen kuruluşların özel olarak insan hakları örgütlerinin örgütlenme özgürlüğü haklarını kullanmalarının önünde ciddi bir risk teşkil etmektedir.

Kanun, İçişleri Bakanı’na, bir derneğin personeli veya derneğin genel kurul dışındaki organlarında görevli olanlar hakkında terörizmin finansmanı ile ilişkili bir suçlama yöneltilmesi nedeniyle kovuşturma başlatılması halinde, bu kişiler veya görev yaptıkları dernek organlarını geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırma yetkisi vermektedir. Kovuşturma aşamasında bu yetkilere sahip olunması, mahkeme kararı beklenmeden müdahale alanı sağlamaktadır. Ayrıca kanun, terörle bağlantılı suçlar da dahil olmak üzere belirli suçlardan hüküm giymiş bir kişinin bir dernekte herhangi bir aktif görev almasını yasaklamaktadır. Bu hüküm örgütlenme hakkından kalıcı olarak menedilmek anlamına gelmektedir.

Sivil toplum örgütlerinin çalışanlarının ve yetkililerinin hükümet tarafından atanacak kişilerle değiştirilebilecek olması, örgütleri

hükümet politikalarına uymaya zorlayabilecek bir düzenleme olarak örgütlenme özgürlüğü hakkını ihlal etmek demektir. Bu tür bir uygulama bu hak üzerinde gerekli ve orantılı bir kısıtlama olarak görülemez. Terörle mücadele yasalarının kötüye kullanıldığı yargılamaya, Uluslararası Af Örgütü (UAÖ) Türkiye Şubasının geçmiş dönemdeki Yönetim Kurulu Başkanı ve Direktörünün yargılandığı “Hak Savunucuları Davası” bir örnek teşkil edebilir.

Yasa sivil toplum örgütlerini külfetli ve ölçsüz denetimlerin dayatılması yoluyla da etkisiz hale getirme amacı taşımaktadır. Hali hazırdaki Dernekler Kanunu ile sivil toplum kuruluşlarının işleyişi düzenlenir ve derneklerin İçişleri Bakanlığı’na bağlı ilgili denetim makamlarına yıllık faaliyet ve mali rapor sunmaları zorunludur. Yeni yasa ile ise üç yılı geçmeyecek şekilde her yıl denetlenmesine olanak sağlanmıştır. Yanı sıra kanuna göre, İçişleri Bakanlığı veya yerel denetim makamı bu denetimleri yapmak üzere kolluk görevlileri hariç “herhangi bir” kamu görevlisini görevlendirebilmektedir. Kanun, denetimi yürütecek kamu görevlileri için hangi niteliklerin gerekli olduğunu belirtmemektedir. Yeni kanunun külfetli denetim sürecinin, çalışmaları yetkililer tarafından “sakıncalı” kabul edilen kuruluşları özellikle hedef alabileceği ve denetçilerden gelebilecek lüzsüz ve külfetli taleplerle bu derneklerin aylarca işlevsiz kılınabileceği endişelerini artırmaktadır.

ULUSLARARASI TEPKİLER

BM özel raportörlerinden oluşan bir grup, Şubat 2021’de Türkiye hükümetine gönderdikleri mektupta, hükümetin FATF değerlendirmesini yanlış yorumladığını ve bu değerlendirmeyi kullanarak yeni kanunu, terörizmin finansmanını önleme söylemi altında, sivil toplumu geniş ölçüde sınırlamak ve insan hakları savunucularını cezalandırmak amacıyla yürürlüğe koyduğunu, ifade etmiştir.

Benzer şekilde Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri kanunun bazı hükümlerinin insan hakları örgütlerinin varlığını doğrudan tehdit ettiğini belirterek Türkiye yetkililerine “yasanın bu şekilde uygulamaya konmaması” çağrısı yapmıştır.

Avrupa Konseyi’nin anayasal konularda danışma organı olan Venedik Komisyonu, kanunun uluslararası insan hakları standartlarıyla uyum sağlamadığını ve sivil toplum örgütleri açısından risk oluşturduğu yönünde görüşünü 6 Temmuz 2021’de bildirdi.²

SİVİL TOPLUMDAN TEPKİLER

7262 Sayılı Kanun’un Meclis’te kabul edilmesinden önce UAÖ’nün de içerisinde yer aldığı 694 sivil toplum örgütü bir araya gelerek yasanın geçmesini önlemek için bir ortak bildiri yayımladı, <https://siviltoplumsusturulamaz.org/> adresinden bu bildiriye ulaşabilirsiniz.

UAÖ Lobi ve Savunuculuk Departmanı olarak yasaya dair kaygılarımızı ilgili organlarla paylaştık. Yanı sıra UAÖ olarak Mali Eylem Görev Gücü’nün (FATF) 21-25 Haziran 2021 tarihlerinde gerçekleştirdiği yıllık değerlendirme toplantısı öncesinde, “**Terörle Mücadeleyi Araçsallaştırmak: Türkiye Terörizminin Finansmanı Değerlendirmesini Sivil Toplumunu Hedef Almak için Kullanıyor**” başlıklı brifingi web sitemizde yayımladık.

1. <https://www.amnesty.org.tr/public/uploads/files/Rapor/Evrensel-Periyodik-%C4%B0nceleme-2019-TR.pdf> 2. [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2021\)023-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2021)023-e)

- DAVA GÖZLEM PROGRAMI -

BATUHAN DURMUŞ

Dava Gözlem Program Sorumlusu
Uluslararası Af Örgütü Türkiye

Uluslararası Af Örgütü, adil yargılanma hakkı takibi için dava gözlemler yapar, bu bültende izlediğimiz iki duruşmadan notları sizler için paylaşıyoruz. Dava Gözlem Programımız kapsamında izlediğimiz davalara ve duruşma yazılarına web sitemizde yer alan amnesty.org.tr/dava-gozlem sayfasından ulaşabilirsiniz.

GEZİ PARKI HAK SAVUNUCULARI DAVASI, BİRLEŞTİRME KARARI SONRASI 1. DURUŞMA

İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesi Şubat 2020'deki 7. duruşmada; Osman Kavala, Yiğit Aksakoğlu, Mücella Yapıcı, Can Atalay, Mine Özerden, Çiğdem Mater, Tayfun Kahraman, Hakan Altınay ve Yiğit Ali Ekmekçi'nin beraatına ve Osman Kavala'nın tahliyesine karar verdi. Yurtdışında bulunan A. Pınar Alabora, Can Dündar, H. Meltem Arıkan, Hanzade Germiyanoglu, Mehmet Ali Alabora, İnanç Ekmekçi ve Gökçe Yılmazsu hakkındaki yakalama kararlarının kaldırılmasına ve yargılanmalarının ayrı bir dosyadan devam etmesine hükmetti.

Kavala, daha önce tahliye edildiği "Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs" ve "Devletin gizli kalması gereken bilgilerini casusluk amacıyla temin etme" soruşturması kapsamında gözaltına alındı ve tutuklanarak tekrar Silivri Cezaevi'ne gönderildi. Bu soruşturma İstanbul 36. Ağır Ceza Mahkemesi'nde Ekim 2020'de kovuşturmaya dönüştü.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi'nin Gezi Parkı Hak Savunucuları Davası'ndaki beraat kararını bozmasının ardından dosyanın geri gönderildiği İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesi, Kavala'nın kapsamında cezaevinde tutulduğu diğer davanın görüldüğü İstanbul 36. Ağır Ceza Mahkemesi'ne davaların birleştirilmesi konusunda görüş sordu, mahkeme Şubat 2021'de birleştirme yönünde izin verdi, dosyalar ertesi gün görülen duruşmada birleştirildi.

Yeniden görülen davanın 1. duruşması 21 Mayıs 2021'de İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesi'ndeydi. 1298 gündür Silivri Cezaevi'nde tutulan Osman Kavala, SEGBİS bağlantısıyla; Mücella Yapıcı, Tayfun Kahraman ve Can Atalay bizzat hazır bulundular.

Yargılanan hak sahiplerinin beyanlarında önce Mücella Yapıcı beraatını istedi.

Can Atalay savunmasında "Hukukumuzda bozma kararı sonrasında serbestlik ilkesi esastır. Bozma kararı kesindir. Bozma sonrası serbestlik ilkesi gereğince bu dosyadan beraat vermeniz gerekir" dedi. Beraat eden sanıklar hakkındaki kararın savcılıkça temyiz edilmeden kesinleştiğini vurguladı. "Kavala'yı ilk tutukladıkları an itibarıyla tek soruşturma vardı. Beraat eden cezaevi nizamiesinden çıkmadan 'Yok, bunun hakkında 15 Temmuz vardı o soruşturmada şey yapıyoruz' dediler. Sabahına bu ülkenin en üst makamı Cumhurbaşkanı Erdoğan kükredi: 'El çabukluğu marifetiyle beraat ettirdiler, ben bu işi böyle bırakmam' dedi. Bırakmasın. Yargıya bu kadar açıktan müdahale varken bu ülkede yaşayamayız. Türkiye'nin en onurlu direnişini, cumhuriyet tarihinin en yaygın halk tepkisini Fethullahçı çeteyle ilişkilendirilmesine izin veremeyiz. (...)" diyen Atalay, Gezi Parkı protestolarını "bu ülkenin kendi halklarının kendi haklarına sahip çıkışının nişanesi", "ülkenin 12 Eylül cuntasından tamamen çıktığının tabelası", "özgürlüğün, eşitliğin, adaletin bir ihtimal olduğunun kanıtı" olarak nitelendirdi.

SEGBİS bağlantısıyla ifade veren Osman Kavala, bozma kararında yargılanan hiç kimseyi suçlamalarla ilişkilendirebilecek bir öge bulunmadığını savundu. Gereğinin, farklı davaların birleştirilmesinin önünü açarak siyasi davalarda algı yaratmak olduğunu söyledi.

Avukatların beyanlarını tamamlamasının ardından, savcının devamını talep ettiği tutukluluğu hakkında söz alan Kavala, "Gezi İddianamesi senaryosunun telifi FETÖ üyeliğinden yargılanan emniyet ve yargı mensuplarına ait. İddianamenin ekinde bulunan 14 ve 15 Haziran 2013 tarihli yazılardan görüleceği gibi, Gezi olaylarının benim baş aktörlerinden olduğum bir komplo olduğu kurgusu Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nda üretilmiş. Adalet dışı gerekçelerle gerçekleştirilen ve adaleti yanılmak amacıyla kullanılan hukuksuz dinlemeleri yapanlar da aynı ekip. Gezi protestolarının bir komplo olduğu kurgusu iktidarcı benimsendiği ve siyaseten kullanıldığı için, bu anlatıya ters düşen beraat kararlarının bozulması benim için şaşırtıcı olmadı" dedi.

Hakkındaki casusluk suçlamalarının AIHM kararının etrafından dolanmak için icat edildiğini vurgulayan Kavala, sivil toplum kuruluşlarının casusluk için kullanıldığına dair demokrasi karşıtı bir komplo teorisiyle, sözlük anlamından farklı bir casusluk suçu kavramı geliştirildiğini belirterek, tahliyesini istedi.

KARAR

Mahkeme heyeti ara kararında; (1) Yurt dışında bulunan hak sahiplerinin buldukları ülkelere ifade vermelerinin reddine; (2) Çarşı Davası ile mevcut davanın birleştirilmesi hususunun değerlendirilmesi için incelenip iade edilmek üzere dosyanın 13. Ağır Ceza Mahkemesi'nden istenmesine; gerek görüldüğü halde bu mahkemenin birleştirme hususunda izninin sorulmasına, (3) Yiğit Aksakoğlu'nun yurt dışı yasağının kaldırılması talebinin reddine karar verdi. İkiye karşı bir oyla Osman Kavala'nın tutukluluğunun devamına karar verildi.

BERKİN ELVAN DAVASI 20. DURUŞMA

11 Mart 2014'te 269 günlük koma ardından hayatın kaybeden Berkin Ervan'ın katil zanlısı polis memuru F.D'nin "olası kast ile adam öldürmek" suçlamasıyla İstanbul 17. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılandığı davanın 20. duruşması 18 Haziran 2021'de görüldü.

Duruşmada Elvan Ailesi'nden baba Sami Elvan ve anne Gülsüm Elvan ile kardeşler Özge ve Gamze Elvan ile 18 avukat hazır bulundu. Sanık polis memuru F.D. Van 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nden SEGBİS bağlantısıyla duruşmada hazır bulundu ve altı avukat ile temsil edildi.

Savcılığın sanık polisin "bilinçli taksirle ölüme sebebiyet verme" suçlamasını kabul etmediğini söyleyen Gülsüm Elvan, oğlunun bilinçli şekilde vurulduğunu; feryatlarının artık başka çocukların ölmemesi için olduğunu söyledi.

"Çocuğumun katilin dışarıdayken gazeteciler suçlu.

Bu devlet çocuğumu hem öldürdü hem de çocuğumun üstünden para kazandı. Bunu buradan söylüyorum. Yeter

artık. Tüm olanların sebebi yargıçtı. Sizler ceza vermeyerek bu suçlara ortak olduğunuz için her gün bizim acımıza yenisi ekleniyor. Ben adalet istiyorum. Benim çektiğimi başka anne çekmesin. Bizi hala meydanlarda yuhalatıyorlar.

Bunlar tüm dünyanın önünde suçlu da; bütün katiller, emri ben verdim diyen kişi beni meydanlarda yuhalatan kişi yargının önüne çıkana kadar benim elim onların yakasında.

Siz kapatsanız da ben yapacağım. Ben durmayacağım. Çocuğumu bana verin."

Gülsüm Elvan "Recep Tayyip Erdoğan o emri verdiği gibi emir versin. Çocuğumu geri getirsin" diyerek salondan ayrıldı.

Özge Elvan "Sanki Berkin'in masumiyetini kanıtlamaya çalışıyor gibi" olmalarının kendilerine çok ağır geldiğini söyleyerek "adete biz yargılanıyoruz" dedi. Sanık polis memuruna hitaben "Lütfen ölme. Vicdanın seni öldürsün" diye seslendi.

Sanık polis F.D, baştan beri çok konuşmadığını, konuşma gereği de duymadığını, söyleyerek, "benim kendimi aklamamdan çok karşı tarafın iddialarını ispatlaması gerekiyordu. Zaten bir şey de ispatlanmadı" dedi. Tanık beyanlarının çelişkili olduğunu ileri süren F.D beraatını talep etti.

OYBİRLİĞİ İLE ALINAN KARAR

1. Sanık polis memuru F. D.'nin üzerine atılı "Kasten öldürme" suçunu "olası kasıtlı işlediği anlaşılması nedeniyle" 20 yıl hapis cezasına çarptırıldı. "Sanığa verilen cezanın geleceği üzerindeki olası etkisi dikkate alınarak" cezasından TCK 62. gereğince 1/6 indirim yapılarak sanığın **16 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırılmasına karar verildi.**

2. "Sanığın aktif görevde olması, duruşmaları takip etmiş olması, dosyanın istinaf ve temyiz süreci, hükmün kesinleşmesi halinde göreceği infaz rejimi, tutuklamanın neticede bir koruma tedbiri olması, suç tarihinden bu yana dosyanın geldiği aşama itibarıyla bu aşamadan sonra adli kontrol tedbiri ile de amaca ulaşılabilceği" gerekçe gösterilerek, sanık hakkında "yurt dışı çıkışı yasağı şeklinde adli kontrol tedbiri" uygulanmasına karar verdi.

SIRA	DAVA TAKVİMİ	CELSE	MAHKEME	TARİH	SAAT
1	(Yeniden Görülen) Gezi Parkı Hak Savunucuları Davası	2	İstanbul 30. ACM	6 Ağustos 2021	10.00
2	(Yeniden Görülen) Zaman Gazetesi Davası	1	İstanbul 13. ACM	9 Eylül 2021	10.00
3	Ali el Hemdan Davası	5	Adana 9. ACM	9 Eylül 2021	10.00
4	Boğaziçi Üniversitesi Gökkuşuğu Davası	3	İstanbul 24. Asliye Ceza Mah.	13 Ekim 2021	10.00
5	Boğaziçi Üniversitesi Sergi Davası	3	İstanbul 21. Asliye Ceza Mah.	17 Kasım 2021	13.30
6	Cumartesi Anneleri Davası	3	İstanbul 21. Asliye Ceza Mah.	24 Kasım 2021	10.20
7	İstanbul Sözleşmesi Ankara Davası	2	Ankara 28. Asliye Ceza Mah.	26 Kasım 2021	10.00
8	Kanaat, Öğreten, Çelik ve Diğerleri Davası	13	İstanbul 29. ACM	9 Aralık 2021	10.00

AKTİVİZM VE ETKİNLİKLER

NESLİŞAH CÖMERT

Aktivizm ve Üyelik Çalışanı
Uluslararası Af Örgütü Türkiye

sokak etkinlikleri ile dayanışmayı büyütürken, sesimize ses kattılar. Aktivistlerimiz, mor giysili fotoğraflarıyla, sosyal medya hesaplarında #İstanbul Sözleşmesi10Yaşında hashtagini kullanarak Türkiye'deki hem cinsleri ve aktivistlere dayanışma mesajları paylaştılar.

SOKAKLARDAN, KAFELERDEN İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NE NASIL GİDİLİR?

Uluslararası Af Örgütü, "Kadın hakları için yan yana durmaya devam ediyoruz; umut, buna bağlı", kampanyasıyla, başta yaşam hakkı olmak üzere kadın hakları ihlallerinin ve toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığın olduğu boyuta dikkat çekti. Bu kapsamdaki imza kampanyamızın daha geniş kesimlere ulaşması ve İstanbul Sözleşmesi'nin bilinirliğinin artması amacıyla İstanbul ve Ankara aktivist gruplarımız etkinlik planı çıkardılar.

Öncelikle umuyoruz ki pandemi nedeniyle zorlu geçen bugünlerde herkesin sağlığı ve morali iyidir. Aktivistlerimiz ve üyelerimiz birlikte hak ihlallerinin artarak devam ettiği bu süreçte çalışmalarımızı ve kampanyalarımızı etkili bir şekilde sürdürmeye gayret ettik. Toplantılarımızı, eğitimlerimizi, etkinliklerimizi online olarak sürdürüyor ve birbirimizden ilham almaya devam ediyoruz.

KADIN HAKLARI İÇİN YAN YANA DURMAYA DEVAM EDİYORUZ!

İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddeti önlemesi ve şiddete maruz bırakılmış kadınların ve çocukların korunmasını sağlamak amacıyla Türkiye'nin de üye olduğu Avrupa Konseyi tarafından İstanbul'da imzaya açılmış, bu konuyu ele alan ilk uluslararası sözleşmedir.

İstanbul Sözleşmesi'nin eksiksiz uygulanması için başlattığımız imza kampanyası ile başlayan mücadelemiz, Sözleşme'den çıkma kararından, mücadelede "ben de varım" diyen ve aramıza yeni katılan aktivistlerimizle daha kararlı ve güçlü bir şekilde devam etti.

Aktivistlerimizle birlikte, "İstanbul Sözleşmesi'nden Vazgeçemiyoruz" diyerek birçok etkinlik gerçekleştirdik. Ve kararlıyız, herkes için toplumsal cinsiyet eşitliği gerçekleşinceye, şiddetin ve ayrımcılığın olmadığı, eşit bir yaşam talebimiz karşılanıncaya kadar mücadele edeceğiz.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NİN 10. YILINDA, DÜNYAYI MORA BOYADIK

Uluslararası Af Örgütü, İstanbul Sözleşmesi'nin 10. yılında dünyayı mora boyamak için çağrı yaptı. Türkiye'den ve dünyanın dört bir yanından aktivistler bu çağrıya kayıtsız kalmayarak, Sözleşme'den çıkma kararından vazgeçilmesini talep ettiler.

Hollanda, İspanya, Belçika ve Avusturya şubelerimizden aktivistler bir araya geldikleri

imza kampanyasına ait QR kodu ve "İstanbul Sözleşmesi'nden Vazgeçemiyoruz" sloganıyla iki ayrı sticker tasarlayan aktivist gruplar dayanışmanın büyümesine katkı sağladılar. Matbaadan çıkan stickerlarımız, aktivistlerimizle İstanbul ve Ankara'da, kendilerine çeşitli noktalarda yer buldular. Stickerları mobil cihazlarında okutanlar web sitemizde yer alan İstanbul Sözleşmesi kitapçığına ve imza kampanyamıza erişti.

Ankara aktivist grubumuzdan, Kardelen Deniz etkinliği sırasında neler hissettiğine dair paylaşımlarını aktardı, "İstanbul Sözleşmesi için yürütülen

mücadelenin bir ayağı olan bu imza kampanyasının görünür kılınmasına katkıda bulunmak bireysel olarak da güçlendirici ve tatmin edici bir deneyim. İmza kampanyalarının etkisine inanmak benim için yeni ama basitçe insanların ne yaptığını merak etmesi ve o etkileşimden imzalarla ve stickerlarla ayrılması -eşyalarına hatta kıyafetlerine yapıştırmaları- onlarla birlikte görünürlüğün bu kısıtlı sürede başka başka yerlere dağılması umut verici. İnanıyorum ki birlikte büyüttüğümüz bu kampanyalarla güçlenecek ve elbette İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçmeyeceğiz."

60. YILIMIZI BİRLİKTE KUTLADIK

1961'de Portekizli iki öğrencinin, özgürlüğe kadeh kaldırdıkları için cezaevine gönderildiğini öğrenen İngiliz avukat Peter Benenson dünya çapında bir kampanya başlattı. Büyüyük devam eden ve bugün 10 milyona ulaşan bir insan hakları hareketi 60 yıl önce böyle doğdu.

2021 yılı itibarıyla 60. yaşını kutladığımız Uluslararası Af Örgütü, her yerde adalet, eşitlik ve özgürlük için mücadele etmeye kendini adanmış 10 milyon insanın kolektif gücüne çağrı yapan dünya çapında bir insan hakları hareketidir.

Hazırladığımız Instagram filtresini kullanan aktivistlerimiz Uluslararası Af Örgütü'nün 60. yılını birlikte kutladılar.

60 yılda sizlerle birlikte elde ettiğimiz başarıların bazılarını okumak isterseniz, web sitemizde yer alan, Uluslararası Af Örgütü 60 yaşında: İşte dünyayı değiştiren insan hakları kazanımlarımız başlıklı yazıyı okumanızı öneririz.

HOMOFOBİ, TRANSFOBİ VE BİFOBİYE KARŞI, FOBİNİ UÇUR

Pandemi nedeniyle bir süredir, sokakta buluşarak, homofobi, transfobi ve bifobi karşıtı günde uçurtmalarımızı gökyüzüne salamadık.

Uçurtmalarımızı uçurmasak bile Fobini Uçur çağrılarımızı dijital mecralardan uçurduk.

Bu yıl, maskelerimizi gökkuşağı renklerine boyayarak, uçurtma çizerek ya da evde LGBTI+ bayraklarımızla fotoğraflarımızı çekerek sosyal medya hesaplarımızda yaptığımız paylaşımlarla aşk, özgürlük ve eşitlik için #fobiniuçur dedik.

Ayrıca Af Örgütü sosyal medya hesabında yayınlanan Instagram filtresini de kullanarak, 17 Mayıs Uluslararası Homofobi, Bifobi, Transfobi Karşıtı Günü rengarenk kutladık.

AKTİVİZM VE ETKİNLİKLER

AVRUPA GENÇLİK TOPLANTISINA KATILDIK

Avrupa Gençlik toplantısı bu yıl pandemi nedeniyle online gerçekleşti.

İstanbul ve Ankara aktivist gruptan iki arkadaşımız, 14-16 Mayıs tarihlerinde online olarak gerçekleştirilen toplantıya katılarak, Uluslararası Af Örgütü şubelerinde yüksek motivasyonlu gençlik çalışmalarını yürüten aktivistlerin ve liderlerin deneyimlerini dinledi. Bilgiler ve beceriler paylaşıldı, yeni ağlar kuruldu ve toplantıdan ayrılırken gelecekte yapılacak işbirliklerine dönük güzel mesajlar verildi.

(Y)OUR EARTH BELGESELİNDE YER ALDIK

Ankara aktivist grup üyeleri, Belçika Şubesi aktivistlerinin daveti ile 22 Nisan Dünya Günü'nde, çevresel adaletsizlik kavramıyla ilgili dünya çapında kişisel tanıklıkların yer aldığı (y)our earth isimli belgeselin çekimlerine katıldı.

"Daha iyi bir dünya, daha sağlıklı bir ekosistem için verdikleri mücadelede 25'ten fazla ülkeden 100 genç çevre aktivistine katılın. Değişim talep etmek için birlikte seslerini yükseltirken onları dinleyin. Sizin dünyanız için, bizim dünyamız için onlarla birlikte mücadele edin." çağrısıyla hayata geçen belgeselin tamamına, YouTube'da (Y)OUR EARTH DOCUMENTARY adıyla ulaşabilirsiniz.

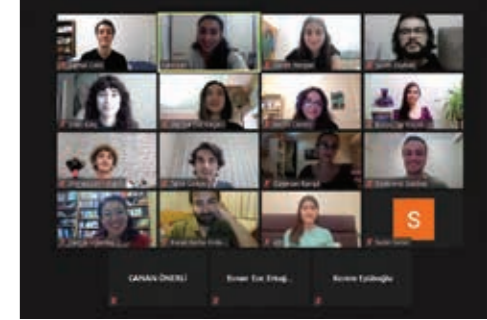

10. OLAĞAN GENEL KURUL'DA BİR ARAYA GELDİK

Pandemi koşulları nedeniyle bir süredir ertelenen Uluslararası Af Örgütü 10. Olağan Genel Kurulu 26 Haziran'da İstanbul'da üye ve aktivistlerimizin katılımıyla gerçekleşti. Uzun bir aradan sonra mesafe kurallarına uygun bir şekilde bir araya geldiğimiz üyelerimizle üç ayrı etkinlik gerçekleştirdik.

İstanbul Sözleşmesi'nin #arkasındayım sloganıyla hazırladığımız posterlerle, Sözleşmeyi savunduk,

renkli balonlarımızı uçurarak Onur Ayı'nı kutladık ve hak savunucuları davasında, adalet talebimizi bir kez daha dile getirdik.

ONLİNE TANIŞMA TOPLANTILARIYLA BÜYÜMEYE DEVAM EDİYORUZ

Aktivistimiz olun formunu doldurarak bizimle iletişime geçen yeni arkadaşlarımızla online buluşmalarımıza devam ediyor. Çalışmalarımız ve etkinliklerimizi değerlendirdiğimiz online tanışma toplantısı ile hak ihlallerine karşı yürüttüğümüz mücadelede daha güçlüyüz.

Siz de 'Aktivistimiz Olun' formunu doldurarak aramıza katılabilir ve harekete geçebilirsiniz.

GELECEK PLANLARIMIZ

Yeni aktivistlerimiz ve grup girişimleri ile online etkinliklerimize, buluşmalarımıza devam edeceğiz. Dünyada 10 milyonu aşan aktivist gruplarımızda yeni yüzleri tanımak bizim için en büyük heyecan. Siz de bulunduğunuz ilde yerel grup oluşturmak istiyorsanız aktivizm@amnesty.org.tr adresinden bize yazabilirsiniz.

İNSAN HAKLARI EĞİTİM PROGRAMI FAALİYETLERİ

CEREN EROL

İnsan Hakları Eğitimi Sorumlusu
Uluslararası Af Örgütü Türkiye

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ'NDEN VAZGEÇMİYORUZ!

ve uygulanması için çalışmalarımıza devam ediyoruz. Bu kapsamda F. Ceren Akçabay'ın danışmanlığında ve katkısıyla hazırladığımız “**Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Bütüncül Yaklaşımlar**” programında alanında uzman hukukçularla bir eğitim düzenledik.

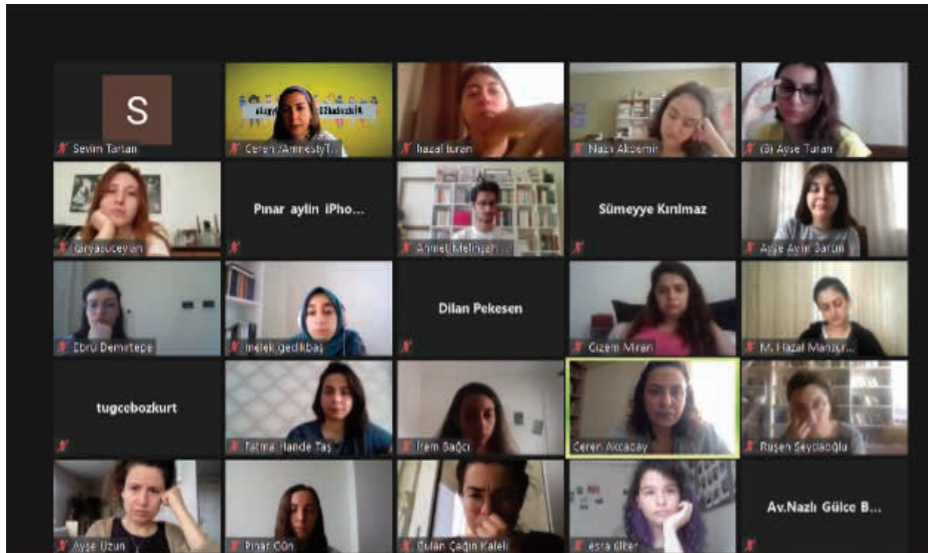
Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadelede hukuk uygulaması alanında yaşanan sorunların aşılması için mücadele veren hukukçuları güçlendirmek amacıyla, “**Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Bütüncül Yaklaşımlar**” başlıklı dört ayrı çevrimiçi atölye düzenledik. Sekiz oturumdan oluşan iki günlük atölye programımızda, hukuk eğitimi almış kişilerin zaten bireysel olarak yapmaya ehil oldukları ulusal ve

uluslararası düzenlemelerin içeriğine yönelik incelemeleri aşan bir perspektif benimsendi. Eğitim kapsamında ulusal ve uluslararası mevzuat kadına yönelik şiddetle mücadele bağlamında gelişen uluslararası içtihat ve kararlarla birlikte ele alınarak konu hakkında bütüncül bir hukuki analiz yapılmaya çalışıldı. Atölyelerimize 100'e yakın hukukçu ve hukuk fakültesi öğrencisi katıldı.

Atölyelerimize 2021 Eylül ayından itibaren devam edeceğiz. Zira toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığı önlemek için yılların çözüm birikimini taşıyan İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddetle mücadelede bütüncül bir yaklaşım geliştirmek için halen en önemli yol haritamız.

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE BÜTÜNCÜL YAKLAŞIMLAR ATÖLYESİ

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi olarak Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararına rağmen İstanbul Sözleşmesi'nden vazgeçilmemesi

İNSAN HAKLARI EĞİTİM PROGRAMI FAALİYETLERİ

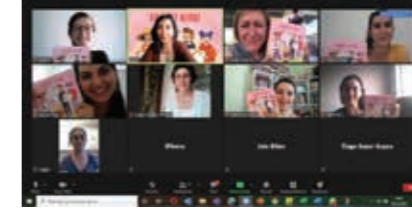
PAZAR SEMİNERLERİ: GAZETECİ ADAYLARI İÇİN İNSAN HAKLARI ODAKLI GAZETECİLİK

İnsan Hakları Eğitimi Programı kapsamında yeni bir seminer dizisine başladık. İnsan hakları odaklı gazetecilik seminerlerinde bir diğer adıyla **Pazar Seminerlerinde**, iletişim fakültesi öğrencileri başta olmak üzere gazetecilik mesleğine yönelecek üniversite öğrencilerini alanında uzman gazeteciler ve akademisyenler ile buluşturmayı hedefledik. Program kapsamında düzenlediğimiz beş farklı seminerde 93 gazeteci ve gazeteci adayıyla bir araya geldik.

Prof. Dr. Burak Özçetin'in danışmanlığında hazırladığımız seminer dizisinde; ifade özgürlüğü, aktivizm ve medya, medya okuryazarlığı, spor medyası, STK iletişimi ve veri gazeteciliği gibi konular ele alınarak, medya ve insan hakları ilişkisi hakkında bütüncül bir analiz sunuldu. İki ayrı oturumdan oluşan birer günlük seminerlerin birinci oturumunda konuyla ilgili kavramsal bir çerçeve sunulduktan sonra ikinci oturumda uygulamalı bir yaklaşım benimsendi.

Pazar Seminerleri programında yer alan konu başlıkları:

- İfade Özgürlüğü, Aktivizm ve Medya
- İnsan Hakları Odaklı Medya Okuryazarlığı
- İnsan Hakları Perspektifinden Spor Haberciliği
- STK İletişimi ve Haber Medyası
- İnsan Hakları Odaklı Veri Gazeteciliği

FEMİNİST ALFABE BULUŞMALARI

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi olarak tasarladığımız Türkiye'nin ilk feminist alfabesi “Feminist Alfabe Seti” 2020 Mart ayı içerisinde basıldı ve şimdiye kadar 76 şehirde 1800 kişiye ulaştırıldı.

A'dan Z'ye neşeli ve özgür çocukların Alfabetesi, Feminist Alfabe'nin

yolculuğunu ve fikrin nasıl ortaya çıktığını, kelimeler, şarkılar ve etkinliklerin nasıl bir araya geldiğini paylaştığımız buluşmalar gerçekleştirdik. Bu buluşmalarda feminist alfabe kullanıcılarının deneyimlerini dinledik ve çocuk haklarına dair birlikte öğrenme sürecimizi güçlendirdik.

Eğitime katılmak ve programla ilgili detaylı bilgi almak için ih@amnesty.org.tr adresine yazabilir, insanhaklari.tv adresinden eğitim duyurularına ulaşabilirsiniz.

© Al Iceland

**AF ÖRGÜTÜ'NÜN MEŞALESİNİ
TUTUŞTURAN DESTEĞİNİZ İÇİN
TEŞEKKÜR EDERİZ!**

THE MELTDOWN COLLECTION

Günümüzde yol açtığı geniş çaplı felaketler ve yıkıcı sonuçlarla milyonlarca kişiyi etkileyen iklim krizini, acilen ele alınması gereken bir insan hakları meselesi olarak kabul ediyoruz.

İnsan hakları, iklim kriziyle doğrudan bağlantılı çünkü yalnızca çevreyi değil sağlığımızı da fazlasıyla etkiliyor, varoluşumuzun yanı sıra temiz gıdaya ve suya erişimimizi, barınma hakkımızı, geçimimizi sağlamamızı tehdit ediyor. Bu yüzden de iklim için harekete geçmek, insan haklarını savunmak anlamına geliyor.

Hükümetler harekete geçmedikçe bu sorunu çözmek de zorlaşıyor, insan hakları ihlallerini ve eşitsizliği artıran uygulamalar çoğalıyor. Tam da bu durumun önüne geçmek için dikkatleri çekmek istiyoruz.

Climate Change T-Shirt ve Climate Change Çanta, insan eliyle gelen bu faaliyeti durduracak güç olarak, insanlığa işaret etmek için tasarlandı.

Sen de iklim krizine dikkat çekmek için tasarımlardan birini edinebilir, krizin bir insan hakkı ihlali olduğunu şirketlere ve hükümetlere hatırlatarak baskıyı artırabilirsin.

**BASKI YOKSA, GELECEK DE YOK!
AMNESTY STORE ÜRÜNLERİNİ KEŞFET!**

AMNESTYSTORE.COM

LET US CALL "HOME" A SAFE PLACE TO LIVE

CLIMATE CHANGE
IS A:
HUMAN RIGHTS
ISSUE.*

[AMNESTYSTORE.COM](https://www.amnesty.org/en/what-we-do/activism/)